

תורה ממרום- פרשת וישב
התואר איש

מאת : עזרא מרום

בפרשתנו מסופר על יוסף שהלך לחפש את אחיו " וימצאו איש והנה תועה בשדה" (ל"ז,16). רש"י במקום מבאר איש= המלאך גבריאל. מלאך אחר שנקרא בתואר "איש" הוא מלאכו של עשו שנאבק ביעקב שנאמר: "ויאבק איש עמו" (ל"ב,25). ושוב רש"י מפרש איש= המלאך של עשו. יוצא איפה שחז"ל מבארים בצורה הפוכה את המילה "איש" ב 2 המקרים שצוינו לעיל: אצל יוסף האיש הוא המלאך גבריאל ואילו אצל יעקב הוא שרו של עשו. לאור זאת מתבקשת השאלה: כיצד אותה מילה, אותו כינוי נדרש הפוך: בראשונה מסמל את המלאך הטוב(גבריאל) ובשנית מסמל את המלאך הרע (=מלאכו של עשו). הרעיון הטמון בכך הוא שהסטטוס של האדם נקבע ע"י התנהגותו ומעשיו ולא לפי התואר שניתן לו. אם נתבונן בהתנהגות המלאכים ב 2 המקרים הנ"ל, נראה שהמלאך גבריאל איכפת לו מהזולת ומסייע לאדם שנמצא במצוקה ושואל את יוסף " מה תבקש" ועונה לו בפירוט לאן פנו אחיו. לעומתו המלאך אצל יעקב נוהג באלימות פיזית, מכיר רק את שפת הכח, ויאבק" ולא מתפתח שום דיאלוג בינו לבין יעקב בניגוד למלאך גבריאל, בפרשתנו, שמדבר עם יוסף!. המסר לכך לכולנו הוא מאמר חז"ל בפרקי אבות: " מעשיך יקרבוך ומעשיך ירחקוך" ללמדנו: לא התואר קובע אלא התנהגות האדם!.

להלן נדון במשמעות התואר "איש". התואר איש הינו תואר נכבד שבו נקראו אנשים חשובים. לדוגמה: על משה נאמר " והאיש משה ענו מכל האדם", על מרדכי נאמר: "איש יהודי היה בשושן הבירה", על אלקנה נאמר: "ויהי איש אחד מן הרמתיים צופים". גם המרגלים נקראו בתואר זה: שלח לך אנשים ויתורו את הארץ, ובפרקי אבות נאמר: "במקום שאין איש היה אתה איש". איש באידיש= אמנטש. המילה איש מורכבת משלוש אותיות המרמזות על שלוש דרכים העומדות לפני האדם בראשי תיבות איש: = אמצע ימין שמאל. היהדות אינה דוגלת בקיצוניות שמאלית או ימנית אלא בדרך האמצע, "שביל הזהב" כלשון הרמב"ם וזה נרמז באות א' שהיא מופיעה ראשונה ללמדנו שהיא עדיפה. רמז נוסף בראשי תיבות המילה איש = אדם ירא שמים. ללמדנו שדרך ארץ קדמה לתורה: לפני ירא שמים תהיה קודם כל אדם!. דרך אגב במילה אדם רמוזים מצוות עשה ומצוות לא תעשה כפי שנלמד משני פסוקים בתהילים כלהלן: בפסוק "אשמרה דרכיך מחטוא" נרמזות מצוות לא תעשה אילו בפסוק: "דרך מצוותיך ארוץ" רמוזות מצוות עשה. על התואר אדם אומר רשב"י בגמרא שתואר זה ניתן רק לעם ישראל "אתם קרויים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם."

כדי להיות ראוי לתואר "איש" על האדם להיות מעורב עם הבריות בבחינת: נח למקום ונח לבריות. כשאברהם אבינו מחפש צדיקים בסדום הוא אומר: "אם יש צדיקים בתוך העיר". דהיינו לא מספיק להיות ירא אלוקים וצדיק שמסתגר רק בבית המדרש. זאת נלמד גם ממשה רבנו עליו נאמר: " איש האלוקים את בני ישראל". למרות היותו איש האלוקים הוא קשור וקשוב לבני ישראל ככתוב: "וירד אל העם וירא בסבלותם". תכונה נוספת הדרושה לתואר "איש" היא היכולת להסתדר עם כל סוגי האנשים שבציבור: דתיים וחילונים חסידים ומתנגדים מבלי להתחשב בגודל הזקן, בסוג הכיפה אם היא סרוגה או שחורה, או בגודל המגבעת. זה נלמד מהביטוי: "איש אשר רוח בו" דהיינו מסתדר עם כל הזרמים, עם כל הרוחות.

לעילוי נשמת מרדכי (מוטקה) מאיר בן משה יהודה וולף ז"ל
איש ירא אלוקים, אוהב אדם ואדמה, מלח הארץ
במלאת שבעה לפטירתו. ת.נ.צ.ב.ה